Code NO-10

58 ... 2017 ... 10

HSS उपन्यासरचना।

विषय:- समाजे माध्यमानां स्वाधीनम्

17/18

माध्यमधर्म: ।

'सत्यं शिवं सुंदरम्' एतदेव प्रमुख दृश्यमाध्यमस्य दूरदर्शनस्य ध्येयवाक्यम्। एतत् वचनमेव माध्यमानां कर्तव्यः ~~[illegible]~~ कथं भवनीयमिति उद्घोषयति। माध्यमाः वास्तवमेव, सत्यमेव प्रचारणं करणीयम्। समाजे किं किं भवन्ति इति ज्ञातुं ~~जान~~ जनानां तात्पर्यम् अस्ति। तमधिकृत्य ज्ञातुं तेषाम् अधिकारः अपि सन्ति। सामाजिक विषयस्य वास्तवरूपं जनेभ्यः प्राप्तुं माध्य-मानाम् अतिमहत्तरं स्थानं अस्ति। तेन माध्यमाः सत्यमेव ब्रूयात्।

जनानां सामाजिकविज्ञानं परिपोषयितुं माध्यमाः आवश्यकं भवन्ति। प्राचीनकालादेव प्रचलिताः माध्यमाः भवन्ति दिनपत्रं, दूरदर्शनं, दूरवाणी इत्यादयः। अद्य तैः समं ~~कश्चन~~ कश्चन नवमाध्यमानां सान्निध्यमपि द्रष्टुं शक्याम। अस्माकं देशे किं भवति इति अन्य देशे किं भवति इति ज्ञातुं माध्यमानां सहायम् आवश्यकं भवन्ति। प्रभाते उत्तिष्ठ्वा दिनपत्रं पठित्वा दिनस्य आरंभं कृतवन्ताः जनाः। पत्रपारायणेन सामकालिकविषमधिकृत्य ~~[illegible]~~ ज्ञानं, वाचनाशीलस्य पोषणं च ~~[illegible]~~ मिलन्ति। पत्रं पठित्वा, दूरवाणी च श्रुत्वा वर्तमानविशेषः अन्यान् प्रति वदन्ति। पुरा एतेषां चर्चायां सर्वत्र द्रष्टुं शक्यन्ते स्म। किन्तु अद्य तदर्थं समयः, तात्पर्यं ~~[illegible]~~ च नास्ति। जीवन-अनेकाः कर्माः करणीयम्, तदवसरे एतदर्थमपि समयः कथमिति चिन्तयन्ति। किन्तु ~~[illegible]~~ एतादृशाः शीलाः जनेषु परस्परसौहृदं भवन्तु कारणभूताः आसन्। तत मानविकबन्धं पालयितुं ~~माध्यम~~ माध्यमानां स्थानं सन्ति।

समकालिक संभवमधिकृत्य विशेष:, प्रेक्षकानाम् आस्वादनाय विविध कार्यक्रमा: च दृश्यमाध्यमा: दर्शयन्ते। तेन दूरदर्शनम् दृष्ट्वा चेत् विनोद: अपि मिलाम। किन्तु अद्य किञ्चित् कार्यक्रमाणां प्रभावेन समाजे जनानां परस्पर स्नेहबंधने समस्या: भवन्ति। 'सीरियल्' इति कार्यक्रमस्य आगमनादनन्तरं तेषां वेलायां गृहात् बहि: गन्तुं न सन्नद्धा: भवन्ति जना:। तेन समीपगृहे किं भवति इति ज्ञातुमपि ते अशक्ता:। एतेषां माध्यमानां गुणस्य समम् ईदृश: किञ्चित् समस्या: अपि जायन्ते।

किन्तु अद्य एतत् समस्या: ललितं भवति। नवमाध्यमानां प्रभावेन जायमाना: समस्या: अतिभयंकर: भवति। अन्तर्जालं, वाट्सआप् इत्यादय: नवमाध्यमा: नवीनशास्त्रशाखाया: प्रगत्ये: उदाहरणं भवन्ति। समाजे न, भूगोले कुत्र किं भवति इति निमिषमात्रेण ज्ञातुं द्रष्टुं च शक्यन्ते। अनेका: उपकार: तेन मिलन्ति। समाजे पत्र-दृश्य माध्यमात् अधिकं उपयोगा: सन्ति। किन्तु जनानां दुरुपयोगेन ते एकं जालमिव मानव-जीवने वर्तन्ति। तेषां दुरुपयोगेन जायमाना: समस्या: दूरीकर्तुं प्रयास: भवति।

नवमाध्यमानां

नवमाध्यमानाम् आगमनं मानवजीवने प्रगति: प्राप्तुं सहायं कुर्वन्ति। तेन जायमाना: सामाजिकविषय: अनेका: सन्ति। मानवा: सामाजिक जीविना: भवन्ति। समाजेन समम् आत्मसंबंध: आवश्यकं भवति। किन्तु नवमाध्यमानाम् उपयोगेन स्वस्य परिसरमपि ते विस्मरन्ति। किमधिकं भोजनं कर्तुमपि, स्वस्य दीनचर्यां कर्तुमपि विस्मरन्ति। मानवस्य लोकम् अतिविशालं भवति। किन्तु अद्य तस्य विशालता नास्ति। समाज: जङ्गमभाषी मानव: च इति शोषयति।

सर्वेषां वस्तूनां मूल्यं तस्य उपयोगमधिकृत्यैव तिष्ठन्ति। माध्यमानां मूल्यमपि एतादृश: एव। सामाजिक प्रगत्यर्थं तेषां स्थानं ललितं न।

Code NO-10 (3)

HSS उपन्यासरचना

[stamp]

~~सर्वे विषयाणां अव~~

सर्वे सामाजिकविषयाणां प्रचारणं तेषां कर्तव्यमेव। सामाजिकविज्ञान विकासे महत्तरं स्थानं ~~अस्ति~~ सन्ति। किन्तु अद्य वाणिज्यार्थं, धनप्राप्त्यर्थम् अन्य कश्चन स्वार्थतात्पर्यार्थं माध्यमाः सत्यस्य प्रचारणं न असत्यस्य प्रचारणमपि कुर्वन्ति। निष्पक्षमाध्यमप्रवर्त्तनं सर्वेषु द्रष्टुं न शक्यन्ते। ~~ते~~ तमधिकृत्य ते विस्मरन्ति। राष्ट्रस्य दोषार्थमपि कश्चन माध्यमाः वर्तन्ते। आतंकवादप्रवर्त्तनार्थं माध्यमानां सहायं मिलन्ति। एतत् केवलमेक~~स्य~~ देशस्य समस्या न। ~~विश्व~~ माध्यमानां स्वाधीनं सर्वत्र, ~~सदा~~ सदा उत्तमं न भवन्ति। नवमाध्यमानां प्रभावः, न केवलं युवजनजीवननाशं कुर्वन्ति। तेषां किञ्चित् विषयः लोकस्य नाशकारणं भवेत्। नवमाध्यमानां स्वाधीनं युवजनेषु अधिकं भवति। तत् सामाजिकप्रगत्येः विनाशस्य कारणभूताः भवेत्। युवजनाः एव भविष्यस्य समाजः भवन्ति। तेषाम् ~~ऊर्जम्~~, ऊर्जं, पाटवम्, ~~....~~ विवेकः एतेषां शोषणं सामाजिकप्रगत्यस्य शोषणं भवेत्।

माध्यमानां प्राधान्यं मा ~~विस्मरन्तु~~ विस्मरन्तु। सामाजिकनिर्माण ~~प्रक्रियायां~~ प्रक्रियायां तेषां स्थानं न अवगणनीयम्। पठनप्रवर्त्तनानि नवमाध्यमस्य दृश्यमाध्यमस्य च अमितोपयोगेन, कुरुपयोगेन च जायमानाः समस्यामधिकृत्य सूचना ददाति। आरोग्यमानसिकसमस्याः भवन्ति। तेन ~~तेषां~~ तेषाम् उपयोगे नियंत्रणम् अवश्यकं भवति। ते अस्मान् नियंत्रणं न करणीयम्। वयमेव तेषां नियंत्रणं करणीयम्। पत्रपारायणस्य प्रोत्साहनं करणीयम्। "शीलं सर्वेन वैधनं" भवति। तेन वाचनाशीलस्य प्रोत्साहनं समाजे परिवर्तनानां कारणं भविष्यति। माध्यमप्रवर्त्तकाः सत्यस्य माध्यमधर्मः मा विस्मरन्तु। सत्यं सत्यमेव प्रचारणं करणीयम्

"सत्यं ब्रूयात्प्रियं ब्रूयान्न ब्रूयात् सत्यमप्रियम्।
प्रियं च नानृतं ब्रूयादेष धर्मसनातनः॥"

ईदृशः ~~माध्याम~~ माध्यमाः सत्यमेव ब्रूयात्। किञ्चित् तात्पर्यार्थम् असत्यं न ब्रूयात् । किन्तु निष्पक्षमाध्यमधर्ममनुसृत्य अप्रियं सत्यं वक्ति चेदपि असत्यं न ब्रूयात्। समाजे माध्यमानां स्थानं, प्रभावं च सामाजिक नाशार्थं शोषणार्थं च न भविष्यति। एतत् एव लोकस्य सुखिनः वर्धयन्ते। माध्यमाः अपि इयं प्रार्थनां करणीयम् "लोकाः समस्ताः सुखिनः भवन्तु" एतदर्थमेव प्रवर्त्तनीयम् ।